

Posudek na magisterskou diplomovou práci z jazyka francouzského

Monika Samková

ÚLOHA PAUZY V PROCESU SIMULTÁNNÍHO TLUMOČENÍ (THE USE OF PAUSE IN SIMULTANEOUS INTERPRETING)

UK FF ÚTRL Praha, září 2011

Diplomová práce Moniky Samkové, která má charakter teoreticko-empirické interdisciplinární studie, patří do skupiny experimentálních výzkumů na Ústavu translatologie věnovaných analýze vlivu suprasegmentální složky (prozodie) originálního projevu řečníka na simultánní tlumočení i na finální posluchače. Cílem této práce bylo zjistit a popsat, do jaké míry **pauzy** (jejich délka a rozmístění) ve výchozím projevu ovlivní výkon tlumočnicka z hlediska jeho práce s pauzami a také z hlediska porozumění cílovými posluchači, kteří poslouchají simultánní tlumočení (ST). Diplomová práce zaměřená na experiment s pauzami při ST mezi francouzštinou a češtinou je na Ústavu translatologie předkládána poprvé.

Diplomová práce má 135 stránek (+ přílohy: 3 výchozí francouzské texty, 3 dotazníky a CD s nahrávkami originálů v 9 variantách a 36 přetlumočených českých verzí) a je rozdělena do dvou částí: teoretické a empirické. V první části (s. 11-36) se diplomantka nejdříve stručně věnuje procesu simultánního tlumočení a s ním souvisejícím Modelem úsilí Daniela Gila. Dále charakterizuje prozodii obecně a jednotlivé suprasegmentální prostředky. Velice podrobně se následně zaměřuje na pauzy (vymezení pauzy, vnímání pauzy, pauzový efekt, funkce pauzy, klasifikace pauz z pozice řady autorů atd.) a jejich roli v procesu simultánního tlumočení. V této teoretické části práce M. Samková prokázala, že velmi dobře prostudovala odbornou literaturu (kladně hodnotím, že pracuje zejména s novějšími zdroji) a že problematiku, spojenou s pojmovým aparátem, definicemi a názory jednotlivých autorů zpracovala uceleně a velmi kultivovaným jazykem.

Na základě takto prostudovaných poznatků a teorií si diplomantka v závěru stanoví pro vlastní empirický experiment následující pracovní hypotézu (s. 36): „*nepřirozeně dlouhé a nepřirozeně umístěné pauzy v projevu řečníka mohou negativně ovlivnit kvalitu výkonu simultánního tlumočnicka a tím i následně hodnocení jeho výkonu ze strany posluchačů tohoto tlumočení. Pauzy přirozené délky a na přirozených místech mohou naopak ovlivnit posluchače do té míry, že nepostřehnou sémantické nedostatky a obsahové vynechávky ve výkonu simultánního tlumočnicka. Výkony obou skupin tlumočnicků (studentů a profesionálů) a jejich následné hodnocení samotnými posluchači se budou lišit, a to ve prospěch profesionálních tlumočnicků, kteří si díky většímu množství zkušeností dokážou lépe poradit s nejrůznějšími nesrovnalostmi v přednesu řečníka*“.

Ve druhé, skutečně rozsáhlé empirické části diplomové práce (s. 37-122) M. Samková svou hypotézu testuje a ověřuje na **třech** původních kvazi-autentických francouzských textech (viz přílohy), které jsou předneseny vždy s odlišným pauzovým efektem (diplomantka definuje tři odlišné varianty rozložení a délky pauz: pauzy přirozené délky, nepřirozeně dlouhé a nepřirozeně umístěné) – z důvodu experimentu bylo nutné výchozí francouzské projevy znovu namluvit rodilým mluvčím (pozitivně hodnotím, že je použit pouze jeden řečník a jsou tak zachovány stejné podmínky pro všechny tlumočnický i posluchače a hodnotitele) – a simultánně přetlumočeny do češtiny. Výchozím materiálem pro experiment je tedy devět nahrávek kvazi-autentických projevů ve francouzštině a dvě skupiny tlumočnicků (6 studentů ÚTRL, poslední ročník specializace tlumočení FR-CS a 6 profesionálních konferenčních tlumočnicků s praxí cca 10 let) – každý tlumočnick tlumočí 3 nahrávky s odlišnou délkou a umístěním pauz- dále 15 francouzských hodnotitelů výchozích textů a 36

českých posluchačů simultánního tlumočení. V této souvislosti oceňuji vysoký počet subjektů v experimentu i celou pečlivou přípravu i pracný průběh experimentu, včetně pilotní fáze. (s. 37-49). Pro zpracování a vyhodnocení jednotlivých nahrávek diplomantka využila subjektivní analýzu pomocí dotazníků (s.50-122) vyplněných rodilými mluvčími francouzštiny, samotnými tlumočníky a českými posluchači. Diplomantka pomocí tohoto dotazníkového retrospektivního průzkumu – subjektivní poslechové analýzy - (viz přílohy) následně podrobně rozebírá jak originály a vnímání pauz z pohledu francouzského posluchače, tak výkony obou skupin tlumočnicků – jednak samotnými tlumočníky (vyplnění dotazníků následovalo až po přetlumočení všech textů) – jednak rodilými českými posluchači, kteří hodnotili nahrávky tlumočení z pohledu posluchače závislého na výkonu tlumočnicka (každý posluchač hodnotí 3 tlumočnické výkony). Dotazníky zjišťovaly, do jaké míry prozodická stránka originálu ovlivňuje výkon tlumočnicka a jeho porozumění, a zda tlumočnick „kopíruje“ pauzy originálu při svém tlumočení a jak tyto jeho pauzy vnímají posluchači a hodnotí kvalitu tlumočení. Diplomantka dále detailně srovnává vnímání pauz oběma skupinami tlumočnicků (všichni tlumočníci; dvojice, které tlumočí stejné verze; studenti x profesionálové), srovnává vnímání francouzských posluchačů a tlumočnicků a dále srovnává souhrnná hodnocení jednotlivých tlumočnicků v závislosti na variantách délky a rozložení pauz ve výchozích projevech českými posluchači. Zde se objevuje značný metodologický (logistický a organizačně však celkem – bohužel – pochopitelný problém) a to, že každý český posluchač hodnotí z hlediska své ochoty a časové disponibility ve finále pouze jednoho tlumočnicka (3 verze). Proto celkové srovnání výkonu tlumočnicků z pohledu posluchačů je skutečně pouze ilustrativní a nemá velkou vypovídací hodnotu. Diplomantka konstatuje, že stanovená hypotéza se potvrdila pouze částečně. Potvrdil se negativní vliv nepřírozeně dlouhých a nepřírozeně umístěných pauz na výkon simultánních tlumočnicků. Na hodnocení tohoto výkonu posluchači byl však negativní vliv prokazatelný pouze u pauz nepřírozeně dlouhých. Naopak se potvrdil vliv přírozeně dlouhých a přírozeně umístěných pauz na posluchače tak, že nepostřehli sémantické a obsahové nedostatky v přetlumočených projevech. Pozitivní vliv tlumočnické praxe na předvedený výkon a hodnocení tlumočnicků posluchači se i s ohledem na omezený vzorek tlumočnicků a zejména českých respondentů, hodnotících výkony jednotlivých tlumočnicků nepodařilo prokázat. Do budoucna, při podobně zaměřených diplomových pracích by bylo třeba získat hodnocení příslušných tlumočnických výkonů studentů a profesionálů od stejných posluchačů.

Diplomová práce M. Samkové se zabývala dosud u nás málo zpracovanou tematikou, která by si zasloužila rozsáhlejší prozkoumání i u dalších jazykových kombinací (tzv. replikace).

Otázky k zodpovězení při obhajobě: 1. konkretizovat, jaké tlumočnické strategie volili tlumočníci z obou skupin pro zvládnutí nepřírozeně dlouhých a nepřírozeně umístěných pauz? 2. Diplomantka při přípravě své DP zcela jistě poslouchala veškeré nahrávky tlumočení a je tedy schopna subjektivně ohodnotit jednotlivé tlumočnické výkony a srovnat je s hodnocením českých respondentů. Zda a do jaké míry by se její hodnocení shodovalo?

Práce Moniky Samkové splňuje veškeré obsahové a formální náležitosti magisterské diplomové práce a je velmi poctivě a pečlivě napsaná. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že zvládla veškerou odbornou literaturu, že s prostudovanou literaturou a empirickým materiálem dovede velice dobře pracovat a je schopna jednotlivé úvahy, názory a poznatky správně utřídit a podat.

Diplomovou práci **Moniky Samkové** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji zatím stupněm **velmi dobře až výborně**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Prof.PhDr.Ivana Čeňková,CSc.

Praha 6.9.2011